

Adolf Fargnoli

Orfebre, ebenista i poeta mal conegut

Gravava amb expressions poètiques algunes de les obres que exposava públicament per vendre.

PEP VILA > TEXT

ARXIU PARTICULAR DE L'AUTOR > FOTOS

L'any 2002, la Generalitat de Catalunya va comprar en pública subhasta un fons de correspondència i altres documents personals de l'ebenista i orfebre Adolf Fargnoli (la Bisbal, 1890 - Barcelona, 1951), material aquest que va ingressar a l'Arxiu Històric Comarcal de Girona. Aquesta documentació, inventariada per Immaculada Costa, des d'octubre de 2002 dorm el son dels justos. Aquest article es basa en l'avaluació i reivindicació dels papers que ens descobreixen un artesà sensible, clau en la història del noucentisme gironí.

Adolf Fargnoli a la Girona noucentista

En un llunyà article, l'escriptor i periodista Xavier Cortadellas es preguntava: «Qui coneix Adolf Fargnoli» (a *Festa Major 89*, la Bisbal d'Empordà, agost de 1989), en el qual denunciava un oblit històric. La sort d'aquest artesà de la Bisbal, germà d'un fotògraf molt més conegut, en Valentí, que havia vingut a fer fortuna a la capital, en ple noucentisme gironí, que tenia un taller al carrer de la Força de Girona, presenta encara molts clarobscurs. Sí

al seu poble natal gairebé no va deixar cap rastre i, ara per ara, tampoc no podem refer els fils de la seva infantesa en aquesta vila, sí que, per sort, a la llum d'aquesta paperassa hem pogut documentar i revisar nous aspectes de la seva vida familiar i professional en aquella Girona emmurallada, que els dos germans i molts altres pretenien escalar, quan es forja la vila noucentista. El fons recull també notícia de moltes de les exposicions que va fer, amb èxit de públic i de crítica. Cal dir també que va mantenir amistat i correspondència amb Antoni Vila Arrufat, Salvador Dalí, Rafael Masó, Salvador Albert, Josep Puig Puigades, J. Salvat Papasseit, Gaziell, Miquel de Palol i Joaquim Ruyra, entre molts

Adolf Fargnoli lanetta, que va néixer el 7 d'octubre de 1890, a la Bisbal d'Empordà, com els altres quatre germans seus, era fill d'emigrants italians establerts a casa nostra

>> *Capseta d'Adolf Fargnoli, «de bona i forta fusta treballada».*

altres, alguns corresponents dels quals són ben representats en aquest arxiu.

Salvat Papasseit li dedicà el poema «De dalt de tot el cel», inclòs al recull *L'irradiador del Port i les gavines*. Aquest poeta barceloní, en una de les seves proses de tema cultural, comentava una exposició de Fargnoli a les Galeries Laietanes de Barcelona, de les quals era el director. Entre altres coses, afirmava: «Heus aquí aquest xicot, podem dir-ne xicot per tant que és força jove; català de Girona, i un dels més sans i nobles artesans d'aquesta sana i noble Catalunya. I àdhuc, també, un poeta aquest nostre Fargnoli.

Ens hem encisat alhora que admirat de les seves capsetes i les seves arquetes, de bona i forta fusta treballada. N'Adolf Fagnoli ha posat un bell nom a ço que de ses mans en surt tan agradable i juganer, i així, aquesta capseta tan menuda, menuda, menudeta diu: *La capseta del cor petitet*, i aquesta altra, més grave, *La capseta de la serietat*; i aquesta altra, *El cofret de l'aire majestuós*, que ademés en diríem el de l'aire serè i de l'aire d'un déu de la mitologia; i fins una altra i tot que diu: *Jo guardaré les teves penes*».

El 24 de desembre de 1920, Adolf enviava una lletra a Salvat en la qual, entre altres mots, li deia: «En companyia de la vostra muller i tindrà filleta, vos desitjo bones festes de Nadal. Vos- tre amic, A. F.».

En aquest fons també hi ha pape- rassa comercial, belles cal·ligrafies, tipografies, targetes de presentacions de catàlegs que informen sobre les exposicions que féu per Catalunya, a Madrid, Buenos Aires, etc., petites proses, i pensaments que anotava a llapis, al dors de papers reutilitzats. Així doncs, coneixerem una mica més l'home que s'amagava rere aquests papers auto- biogràfics, que va morir amb seixanta anys i fou enterrat al cementiri de Montjuïc de Barcelona. Cal dir que en un bombardeig de l'any 1938, durant la Guerra, es perderen moltes peces del seu estudi, situat a Barcelona.

Per fires de l'any 1997, l'Ajunta- ment de Girona va organitzar a les sales municipals de la Rambla l'exposició «Els germans Fagnoli i el noucentisme gironí», amb un catàleg molt ben editat, a cura de M. Àngels Suquet i Pilar Vélez, avui totalment exhaurit. Des de llavors, poques coses més s'han fet. Em consta que a Girona hi ha molts col·leccionistes de les seves peces, obres d'imitadors de la seva escola que les mostrarien amb gust. Jo mateix sóc propietari d'una creu feta per un dels seus deixebles, Santiago Rodríguez, a més d'altres als quals blasmava públi- cament per competència deslleial, per copiar-li els dissenys de moltes de les seves peces. En deia vulgars «imitaci- ons». La mostra es podria complemen- tar amb l'exposició de la documentació conservada d'en «Fagnoli de les ar-

>> *Adolf Fagnoli amb una peça de ceràmica argerata, probablement a can Marcó (c. 1924).*

quetes», encara que també feia capses, plafons, creus, cofrets, peus de calendari, aguantallibres, marcs per a quadres, plafonets, tríptics de fusta, peces de ceràmica argentada o «argerata», per la semblança amb el to argentat, a can Marcó de Quart (c. 1924), etc. Pot- ser va ser Masó qui va coordinar i posar en relació aquests artesans, al ser- vei d'un ideal ciutadà, per convergir en un projecte de més volada.

En aquests temps que gairebé han desaparegut els oficis artesans, l'art

de l'ebenisteria, les arts decoratives en general, la forja, les fustes nobles, i quan la majoria de mobles i objectes són d'una qualitat i un perfil dubtós, fa plaer tenir a les mans una d'aquestes capsetes signades amb frases plenes de poesia, resseguir els dibuixos geo- mètrics que obren capses de somnis, solcades de bellesa. M'agrada passar els dits i els ulls per aquests marcs obrats per un tallista, recordar a partir d'aquí obres i projectes culturals de Masó, de Fidel Aguilar, i altres mal co- neguts artistes gironins que lluitaven des de l'Athenea i altres plataformes ciutadanes contra la incultura tot po- tenciant els bells oficis, de vegades hu- mils, fets de seda nostra, ferro i fustes dels nostres boscos.

Per fires de l'any 1997, l'Ajuntament de Girona va organitzar a les sales municipals de la Rambla l'exposició «Els germans Fagnoli i el noucentisme gironí»

Expressions poètiques d'obres d'Adolf Farnoli

- Acosta la carícia de les teves mans enjoiades de suavitat, i preme-ne... (capseta)
- Cofret de la dama perfumada de Maternitat.
- Cofret de l'estimat que amorosament busca la seda rosada dels teus llavis.
- Si tu sapiguessis la meva pena (capseta).
- Creu florida de les roses.
- La capseta de la felicitat que torna.
- Creu «A qui té Déu, tot li sobra, qui no el té és el més pobre».
- Cofret del perdó.
- Cofret dels tres prínceps enamorats.
- Cofret de la dansaire de les trenes d'or.
- Capseta de quan l'Amor neix.
- Capseta d'una cançó de petons.
- *Cofrecito del amado que busca la seda rosada de tus labios.*

En el fulletó d'una de les seves exposicions a l'Ateneu de Girona (març de 1925), l'autor consignava: «I com que els meus cofrets i llurs noms són fets pensant en la suavitat del vostre mirar i en la joguina riulla dels vostres llavis... perxò ben seriosament vos vaig l'ofrena de visitar la meva Exposició com si fos una petita ermita de records i d'il·lusions de la Vida...».

Adolf, fill d'emigrants italians

Adolf Farnoli Ianetta, que va néixer el 7 d'octubre de 1890 a la Bisbal d'Empordà, com els altres quatre germans seus, era fill d'emigrants italians establerts a casa nostra. En aquest fons hi ha algunes notes redactades en italià al seu pare, Antonio Farnoli Rossi, original de Belmonte-Castello (Caserta). Ell, que de vegades signava «Adolfo», s'expressava en italià, català i castellà. El fotògraf Valentí havia nascut a Barcelona. Un altre germà, Benet, dedicat a negocis de fotografia a Barcelona, va passar la seva primera infantesa a Itàlia. D'altres dos germans seus, Manuel i Francino, no en tinc cap informació.

Tampoc no sabem res de l'etapa bisbalenca d'Adolf, de què feia el seu pare, com es guanyava les garrofes, ni de com Adolf es va posar en contacte amb els Marcó de Quart: potser a instàncies de Masó o dels Coromina de la Bisbal.

Papers d'arxiu

Hem apuntat al començament de l'article que no pretenem establir una nova cronologia biogràfica de l'artista. Basats en els papers d'arxiu, documentem alguns fets de la seva vida. El 17 de novembre de 1926 naixia el seu fill Tomàs. El 17 de gener de 1927, dos mesos

Hi ha una simpàtica carta de Salvador Dalí dirigida a Farnoli, l'any 1921, molt abans que aquest hagués dit: «L'artista català viu encara enmig de les angunioses antiguitats, adora tots els productes lamentables i mal fets d'altres temps»

>> *Plafonets de sant Lluc i sant Joan.*

després, moria la seva esposa, a qui va plorar molt, de complicacions del part.

La carta de Salvador Dalí

En aquest fons, entre moltes altres, hi ha una simpàtica carta de Salvador Dalí dirigida a Farnoli, l'any 1921, molt abans que aquest —convertit en revolucionari, en una conferència de l'any 1928, «L'art català relacionat amb la jove intel·ligència més recent», a la Sala Parés de Barcelona— hagués dit: «L'artista català viu encara enmig de les angunioses antiguitats, adora tots els productes lamentables i mal fets d'altres temps, que oposa a les perfeccions del meravellós món industrial de la nostra època». I afegeix: «És senzillament monstruós l'estat d'esperit que suposa en la nostra època el tolerar els "cofrets" de Farnoli, síntesi i residu veritable de tot el pòsit, de tota cursileria sentimental i exquisidament pudenta de les cloaques de Girona».

La carta de Dalí diu:

Sr. Adolfo Fargnoli, 21-05-1921

Carretera Santa Eugènia. Girona

Volgut senyor: Espero la seva visita, siguen[t] quasi segü que trobarem lloc adequat per l'exposició dels seus cofrets.

Ab alguns companys als que he enterat de la meua carta esperem amb molt d'interès les seves obres. Salutant-lu afectuosament

Salvador Dalí.

La mort de la seva dona

El 17 de gener de 1927 moria la seva dona, Anna Oliver, amb la qual s'havia casat a Bescanó. El decés es va produir a conseqüència del part del seu fill Tomàs. El fill, de dos mesos, és portat a Anglès, on se'n fan càrrec uns didots. A propòsit d'aquesta pèrdua, Adolf escriu en el recordatori, conservat al fons, que dedica «a la meua esposa i mare del meu fillet», amb un sonet de Salvador Albert i dues estrofes d'un poema de Jacint Verdaguer: «Per qui té l'amor al cel, / ¡que enyorívola és la terra! / Mes a Déu que m'hi desterra / no li diré pas cruel».

«Pregueu a Déu per l'ànima de Anna Oliver de Fargnoli, qui fou fervent cristiana, fidel Esposa i dissortada Mare... Al cel sia». Sobre la mort de la dona, amb un fill orfe de mare, apunta: « (...) un fill sense mare, sense el riu de les abraçades i els petons bojós i tendres d'amor d'una mare. S'amaga darrere la dida i pobre plora, i pobre plora de tanta pena, un fill angelet que no ha conegut la mare». A la targeta de condol hi ha copiats aquests altres versos sense nom d'autor: «La lira del Poeta canta...: "Ditjós aquell qui sap estimar..." I amb accent diví / una veu esclata: / De l'amor nasquí, / i és l'amor qui'm mata. / M'és tan dolç morir».

Pensaments i proses

Hem anotat d'Adolf Fargnoli unes prosas, senzills i nobles pensaments, escrits ací i allà, que revelen una intel·ligència clara, plena de simpatia humana. Miquel de Palol afirmava en la presentació d'una de les seves exposicions: «Adolfo Fargnoli és el poeta més senzill i més clàssic de la nostra generació. És una estrofa cada obra seva, del poema més pur, que pot escriure un artista: una arqueta d'amor, una creu de dolor;

>> Adolf Fargnoli amb la seva esposa i el seu germà Benet, 1926.

inquietuds i esperances; i, per damunt de tot, una vida que s'esgrana, primitiva i religiosa, com deuria desgranar-se la del diví Fuster de Nazaret». Algunes d'aquestes reflexions apuntades a llapis foren escrites la nit del 15 de juliol de 1921, «a les fosques». Fargnoli, que s'expressa en italià i en català, projectava un llibre, avui perdut, amb tot aquest feix de pensaments i de reflexions. «*Se fo cuesto libbro di pensamenti, deve portare per nome: "Refleccions d'el ome que pensa" o "d'un ome que pensa". Il libro deve andare divido in: Pensaments de vida pràctica. Pensaments d'amor. Pensaments de l'Esperit*».

• «Els àngels de la terra són aquelles persones que volen amb les ales de la bondat».

• «Capseta de ta dolça feminitat».

• «Tot ho veig de color de tristesa... de color de pena».

• «*Tuoi denti sono bianchi come la purezza della neve*».

• «El rosari de les teves dents, blanques com la puresa de la neu».

Unes prosas, senzills i nobles pensaments, escrits ací i allà, que revelen una intel·ligència clara, plena de simpatia humana

• «L'humanitat no és felissa perquè no sap o no vol despullar-se de les passions dolentes».

• «Aquell que fa plorar una dona, o l'estima molt o l'estima molt poc». [Aquesta reflexió em recorda una prosa de Salvat en què afirmava: «Fóra curiós de veure com estima una dona que ja ha comprès l'amor. I fóra trist alhora. Com es torturaria per a no tenir-se llàstima»].

• «Els infants d'avui són el fonament de la humanitat de demà. Feu que aquests infants passin per els camins de la bondat i la força de voluntat, així seran bons ciutadans».

• «Els monarques podran més fàcilment governar el poble si ells primer han après a governar-se ells mateixos amb la bonesa de cor i la força de voluntat».

• «*La vida. La nostra vida. Nuestro vivir*. Hem nascut de l'Amor dels nostres pares. Vivim en la companyia del dolor i la felicitat. Morirem estimant el viure d'aquest Món que deixarem per sempre. Així és la vida: naixem per viure i vivim per morir. Adolf Fargnoli. Nit del 24-7-1921, a les fosques».

Pep Vila és estudiós de la cultura.